

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4*

A MODEL DEVELOPMENT ON PARTICIPATIVE SAFETY MANAGEMENT OF SCHOOL UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4

นิติกรณ กลิ่นมาลี, นพรัตน์ ชัยเรือง*, วีระยุทธ ชาทะกาญจน์

Nitiporn Klinmalee, Nopparat Chairueang*, Werayut Chatakan

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา ประเทศไทย

Faculty of Education, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: nopparat_cha@nstru.ac.th

*Tel: 098-359-5193

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและองค์ประกอบของการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา 2) พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา และ 3) ตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา การศึกษาวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยพหุระยะแบบผสมผสาน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู 306 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 30 คน และครู 276 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน 5 คน ผู้เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ จำนวน 11 คน และผู้ร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 10 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบกึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ของรูปแบบ เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC = 0.96) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหาร ($\bar{X}$ = 4.35, S.D. = 0.73) โดยด้านมาตรการป้องกันปัญหาทางสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรูปแบบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2) รูปแบบที่พัฒนาขึ้น คือ Co-PIMI Model มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงาน แนวทางการนำไปใช้ และเงื่อนไขความสำเร็จ กระบวนการดำเนินงานมี 4 ขั้นตอน คือ Co-Planning, Co-Implementation, Co-Monitoring and Evaluation และ Co-Improvement และ 3) ผลการตรวจสอบรูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75, 4.83) สะท้อนผลการวิจัยสามารถนำรูปแบบไปใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารจัดการ, ความปลอดภัยในสถานศึกษา, การบริหารแบบมีส่วนร่วม

Abstract

This research aimed to: 1) Study the current conditions and components of participative safety management in educational institutions; 2) Develop a participative safety management model for educational institutions; and 3) Examine the participative safety management model for educational institutions. This study employed a multi-phase mixed methods research design by collecting both qualitative and quantitative data. The sample group consisted of 306 participants, including 30 administrators and 276 teachers, selected through stratified random sampling. Qualitative informants included 5 administrators and teachers, 11 participants in an expert seminar, and 10 participants in a focus group discussion. The research instruments included questionnaires, semi-structured in-depth interview forms, focus group discussion records, and evaluation forms assessing the accuracy, appropriateness, feasibility, and usefulness of the model. The instruments were validated for content validity, yielding an Index of Item-Objective Congruence (IOC) of 0.96. Data were analyzed using basic statistics, including mean, standard deviation, and Confirmatory Factor Analysis (CFA). The findings revealed that: 1) The overall current condition of participative safety management was at a high level ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.73), with social problem prevention measures receiving the highest mean score, and the model was consistent with empirical data; 2) The developed model, called the Co-PIMI Model, consisted of five major components: principles, objectives, operational processes, implementation guidelines, and conditions for success. The operational process comprised four stages: Co-Planning, Co-Implementation, Co-Monitoring and Evaluation, and Co-Improvement; and 3) The evaluation results indicated that the model demonstrated the highest levels of appropriateness, feasibility, and usefulness ($\bar{X} = 4.75$, 4.83). The findings suggest that the developed model can be effectively applied to enhance safety management in educational institutions.

Keywords: Management Model, School Safety, Participative Management

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยเป็นอันดับหนึ่ง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย การพัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยจากโรคภัย ภัยพิบัติ อุบัติภัย และภัยคุกคามทุกรูปแบบผ่านมาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ความปลอดภัยในสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะการพัฒนาผลสัมฤทธิ์จะประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองให้เรียนรู้อย่างมีความสุข และปลอดภัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566)

แม้ว่าปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะมีการจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา แต่ในการนำไปสู่การปฏิบัติในพื้นที่จริงยังพบปัญหาอุปสรรค โดยจากการประเมินสภาพความเสี่ยงด้านความปลอดภัยของนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 พบว่า ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหายาเสพติด ภัยธรรมชาติ การกลั่นแกล้งรังแก อุบัติเหตุ และการจลาจล ซึ่งสถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้เพียงลำพัง การดึงครอบครัว ชุมชน และเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยประสบความสำเร็จ

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เป็นพื้นที่การศึกษาหนึ่งที่ได้รับนโยบายให้ดำเนินงานเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการปกป้อง ค้ำครอง ดูแล ช่วยเหลือ เยียวยา มีความมั่นคงและปลอดภัย แต่ยังคงพบปัญหาในการดำเนินงานอยู่หลายอย่างในการที่จะให้ การบริหารความปลอดภัยของโรงเรียนเป็นไปด้วย ความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพในการให้บริการและการแก้ไขปัญหา มีนักเรียนจำนวนมากที่ได้รับผลกระทบจาก ปัญหาดังกล่าวโดยตรง และทางอ้อม ในการสำรวจข้อมูลทั่วไปเพื่อประเมินสภาพความเสี่ยงด้านความปลอดภัย ของนักเรียน พบว่า ยังมีปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหายาเสพติด ติดเกม โรคระบาด ภัยธรรมชาติ การกลั่นแกล้ง รังแก การทะเลาะวิวาท เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4, 2566)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 เพื่อสร้างกรอบการดำเนินงานภายใต้ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ให้เข้ามา มีบทบาทร่วมในการวางแผน ป้องกัน ตรวจสอบ ติดตาม และพัฒนาความปลอดภัยในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เป็นการอุดช่องว่างของการบริหารเดิมที่ขาดการมีส่วนร่วม และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีบทบาทร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมประเมินผล เพื่อป้องกันเหตุและหาแนวทางแก้ไข อันจะนำไปสู่สถานศึกษาที่สะดวก เหมาะสม และนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา ทั้งด้านความปลอดภัยภายในและภายนอกโรงเรียน ส่งผลต่อสภาพแวดล้อม ที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและองค์ประกอบของการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4
3. เพื่อตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยพหุระยะแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและองค์ประกอบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 2 การพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม และระยะที่ 3 ตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการ ด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 จำนวน 1,515 คน (ผู้บริหาร 147 คน และครู 1,368 คน)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ 1) ผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จำนวน 5 คน เลือกโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) 2) ผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 11 คน และ 3) ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 6 คน และ ครู 4 คน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและผู้เชี่ยวชาญมีการกำหนดคุณสมบัติ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านความปลอดภัย โดยมีประสบการณ์ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน และด้านความปลอดภัย มากกว่า 3 ปี

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 30 คน และครู จำนวน 276 คน รวมทั้งสิ้น 306 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970) และใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการสร้างและการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ ค่า IOC = 0.96 และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1951) 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการด้านความปลอดภัย ซึ่งผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม ได้ 0.96 และ 3.3) แบบประเมินรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและการสนทนากลุ่ม

ในการสร้างเครื่องมือดำเนินการโดยการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและองค์ประกอบของการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างแบบสอบถามแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษา ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน นำผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ มาทำการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากนั้นทำการเก็บข้อมูล จากกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.98 เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 นำผลจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับจริง เพื่อนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้ 1) ขออนุญาตจากมหาวิทยาลัยส่งไปยังผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ให้ข้อมูล ที่อยู่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย 2) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการส่งแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (Google Form) ให้กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 3) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 5 คน ขออนุญาตขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อขอเก็บข้อมูล ผู้วิจัยเก็บด้วยตัวเองตามประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แยกตามประเด็นจัดบันทึกข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหา และสร้างข้อสรุป 4) พัฒนารูปแบบ โดยยกกร่างรูปแบบจากการสังเคราะห์ข้อมูลผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและองค์ประกอบ และแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา และ 5) ตรวจสอบรูปแบบ

โดยจัดการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อประเมินความถูกต้องเหมาะสม และจัดสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ของรูปแบบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 2) วิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม ด้วยสถิติขั้นสูง คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) และ 3) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ และการสนทนากลุ่ม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นและนำมาปรับปรุงรูปแบบให้สมบูรณ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและองค์ประกอบของการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้าน

ประเด็นข้อคำถาม	$\bar{X}$	S.D.	สภาพการบริหาร	เรียงอันดับ
1. ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา	4.37	0.70	มาก	2
2. ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ	4.27	0.79	มาก	4
3. ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านสังคม	4.44	0.65	มาก	1
4. ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขภาพอนามัยของนักเรียน	4.34	0.78	มาก	3
โดยรวม	4.35	0.73	มาก	

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์รายด้านและรายข้อที่สำคัญ พบว่า 1) ด้านอุบัติเหตุในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.37$) การจัดการเกี่ยวกับ การเดินทางนอกสถานที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (S.D. = 0.70) สภาพการบริหาร ระดับมาก อยู่อันดับที่ 2 2) ด้านอุบัติเหตุเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ ($\bar{X} = 4.27$) การรับมือกับ อุทกภัย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (S.D. = 0.79) สภาพการบริหาร ระดับมาก อยู่อันดับที่ 4 3) ด้านปัญหาด้านสังคม ($\bar{X} = 4.44$) การจัดการกับปัญหา การทำร้ายตัวเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (S.D. = 0.65) สภาพการบริหาร ระดับมาก อยู่อันดับที่ 1 และ 4) ด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน ($\bar{X} = 4.34$) การดูแล ด้านความผิดปกติจากสุขภาพของนักเรียน มีการปฏิบัติในระดับสูงสุด (S.D. = 0.65) สภาพการบริหาร ระดับมาก อยู่อันดับที่ 3 สรุปโดยรวมสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมาตรการป้องกันปัญหาทางสังคมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างขององค์ประกอบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงปริมาณที่รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 306 คน มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อยืนยันความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของโมเดลการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์ พบว่า โมเดลการวัดองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา 2) ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ 3) ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไข

ปัญหาทางสังคม และ 4) ด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขภาพอนามัยของนักเรียน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนีวัดความสอดคล้องผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (เช่น $\chi^2/df < 3$, CFI > 0.95 , RMSEA < 0.06) และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) ของตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวมีค่าสูงกว่า 0.70 ผลลัพธ์นี้เป็นการยืนยันว่าองค์ประกอบหลัก ทั้ง 4 ด้าน ที่ใช้ในการวิจัยมีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้วัดการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาได้จริง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis-CFA)

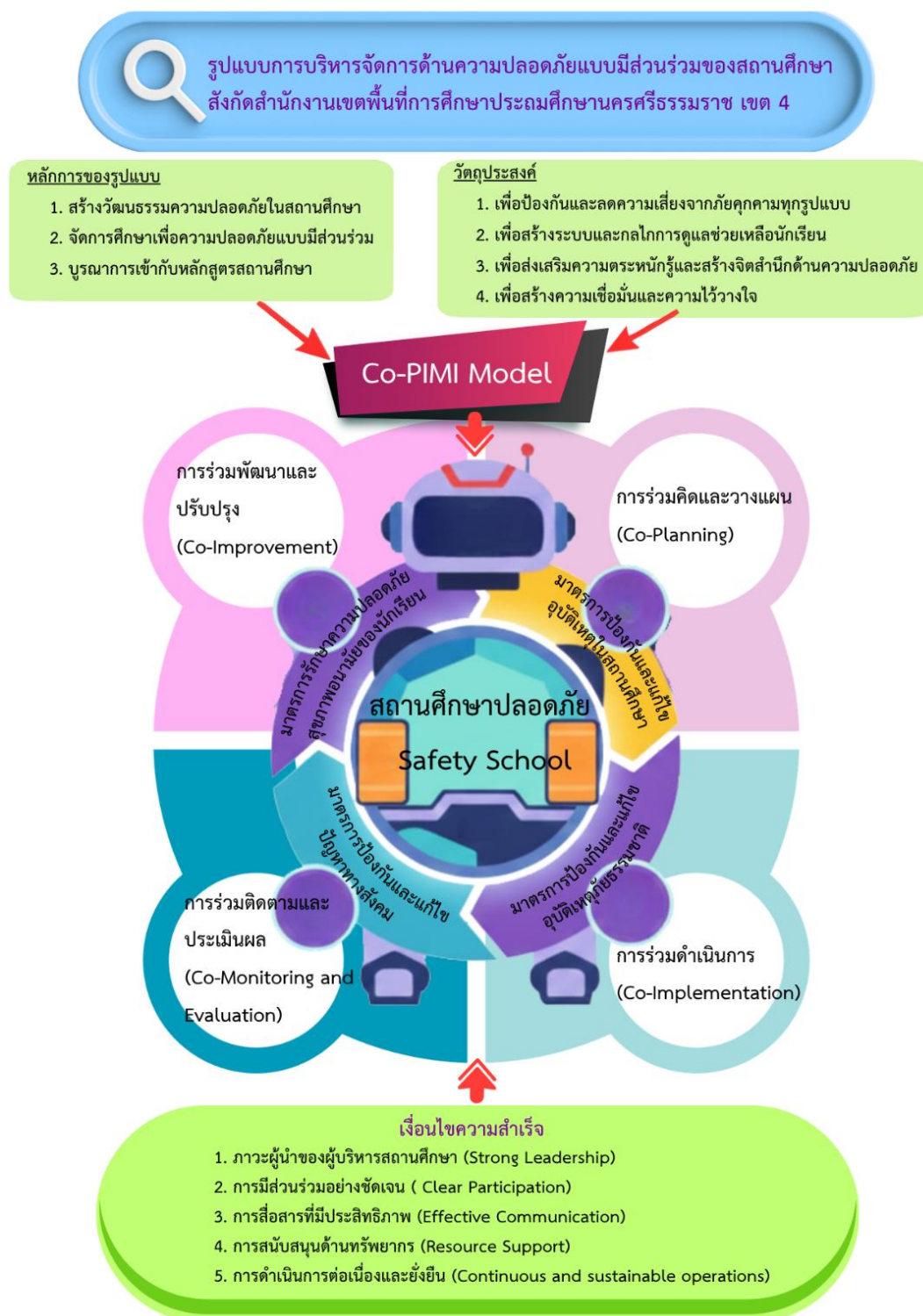
ดัชนีความสอดคล้อง	เกณฑ์การยอมรับ (โดยทั่วไป)	ผลลัพธ์ (สมมติ)	การแปลผล (สมมติ)
χ^2/df (Chi-square/Degree of Freedom)	≤ 2 หรือ ≤ 3	1.85	สอดคล้อง
RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation)	≤ 0.08 (ยอมรับได้) ≤ 0.05 (ดี)	0.05	สอดคล้องดี
CFI (Comparative Fit Index)	≥ 0.90 (ยอมรับได้) ≥ 0.95 (ดี)	0.96	สอดคล้องดี
TLI/NNFI (Tucker-Lewis Index)	≥ 0.90 (ยอมรับได้) ≥ 0.95 (ดี)	0.96	สอดคล้องดี
SRMR (Standardized Root Mean Square Residual)	≤ 0.08	0.03	สอดคล้องดี

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) จากดัชนีความสอดคล้องของโมเดลตามตารางพบว่า โมเดลที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีมาก โดยพิจารณาจากค่า χ^2/df เท่ากับ 1.85 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (≤ 2 หรือ ≤ 3) แสดงถึงความคลาดเคลื่อนระหว่างโมเดลกับข้อมูลอยู่ในระดับต่ำ ขณะที่ค่า RMSEA เท่ากับ 0.05 อยู่ในระดับดี สะท้อนว่าโมเดลมีความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าน้อย นอกจากนี้ค่า CFI และ TLI มีค่าเท่ากับ 0.96 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.95 บ่งชี้ว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลในระดับดีมาก เมื่อเปรียบเทียบกับโมเดลอิสระ และยังคงคำนึงถึงความเหมาะสมของความซับซ้อนของโมเดลอีกด้วย สอดคล้องกับค่า SRMR เท่ากับ 0.03 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.08 แสดงว่าโมเดลสามารถประมาณค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรได้อย่างแม่นยำ โดยสรุป โมเดลการวัดที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และสามารถยืนยันโครงสร้างองค์ประกอบได้อย่างมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง

จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูล 5 คน พบว่าแนวทางการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับประเด็นหลัก ดังนี้ 1) การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการ สถานศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายและแผนปฏิบัติการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน โดยเน้นการบริหารจัดการเชิงรุก 2) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการมีส่วนร่วม เน้นการบูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายภายนอกอย่างเป็นรูปธรรม เผื่อระวังปัญหาเสียดสี การประสานงานกับสถานพยาบาลในพื้นที่เพื่อดูแลสุขภาพและป้องกันโรคระบาด และ 3) การปลูกฝังวัฒนธรรมความปลอดภัยและทักษะชีวิต สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะการป้องกันตนเองให้แก่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น การซ้อมแผนอพยพหนีไฟ การให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยทางไซเบอร์ เป็นต้น

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 4

จากการสังเคราะห์ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ร่วมกับแนวคิดทฤษฎีพื้นฐานและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการเพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ โดยเรียกว่า Co-PIMI Model วงจรคุณภาพเข้ากับมิติการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน รายละเอียดรูปแบบดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา Co-PIMI Model

จากภาพที่ 1 รูปแบบ Co-PIMI Model มีหลักการเพื่อสร้างความตระหนักและจิตสำนึกร่วมกันของบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง เน้นการฝึกปฏิบัติและการเผชิญสถานการณ์จำลองเพื่อให้เกิดทักษะการป้องกันตนเอง เชื่อมโยงเรื่องความปลอดภัยเข้ากับภารกิจหลักของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกลไกการบริหารจัดการความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน ลดอุบัติเหตุและป้องกันภัยคุกคามในสถานศึกษา ทุกรูปแบบ รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและชุมชน มีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

2.1 กระบวนการขับเคลื่อนหลัก Co-PIMI Model เป็นหัวใจสำคัญของรูปแบบที่บูรณาการมิติการมีส่วนร่วมเข้ากับวงจรคุณภาพ (PDCA) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) Co-Planning (การร่วมคิดและวางแผน) คือ วิเคราะห์ความเสี่ยงและกำหนดมาตรการร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย 2) Co-Implementation (การร่วมดำเนินการ) คือ การนำแผนไปสู่การดำเนินการจริง โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน 3) Co-Monitoring and Evaluation (การร่วมติดตามและประเมินผล) คือ การนิเทศและรายงานผลผ่านช่องทางที่เข้าถึงง่าย เช่น กลุ่ม Line และ 4) Co-Improvement (การร่วมพัฒนาและปรับปรุง) คือ การนำผลจากการประเมินมาถอดบทเรียนเพื่อปรับปรุงรูปแบบการดำเนินงานให้ทันต่อเหตุการณ์

2.2 แนวทางการนำไปใช้มี 4 มาตรการหลัก ครอบคลุมปัจจัยด้านความปลอดภัยที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (CFA) ได้แก่ 1) มาตรการป้องกันอุบัติเหตุในสถานศึกษา การจัดการจราจร สภาพแวดล้อมอาคารสถานที่ 2) มาตรการป้องกันภัยธรรมชาติ แผนอพยพและการรับมือภัยพิบัติในพื้นที่ 3) มาตรการป้องกันปัญหาทางสังคม การป้องกันยาเสพติด การกลั่นแกล้ง และการล่วงละเมิด และ 4) มาตรการรักษาความปลอดภัยสุขภาพอนามัยของนักเรียน สุขภาพโภชนาการ มลพิษ และการป้องกันโรคระบาด

2.3 เงื่อนไขความสำเร็จ ประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุน 5 ประการ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้อำนวยการโรงเรียนต้องให้ความสำคัญสูงสุดเนื่องจากเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนนโยบายด้านความปลอดภัยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ก็ไม่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม 2) การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยทุกภาคส่วนต้องเข้ามามีบทบาทอย่างแข็งขัน แต่ต้องร่วมลงมือทำและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน 3) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจน รวดเร็ว เพื่อให้ทุกคนรับรู้ข้อมูลข่าวสารและแจ้งเหตุได้ทัน 4) การสนับสนุนทรัพยากร สถานศึกษาต้องได้รับการจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และกำลังคนที่เพียงพอต่อการดำเนินงาน และ 5) ความต่อเนื่องยั่งยืน การสร้างความปลอดภัยต้องเป็นกระบวนการที่ทำอย่างสม่ำเสมอ จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีปฏิบัติและวัฒนธรรมของโรงเรียน ไม่ใช่เป็นเพียงโครงการที่ทำแล้วจบไป

3. ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบของรูปแบบ 5 องค์ประกอบ	4.64	0.50	มากที่สุด	4.82	0.40	มากที่สุด
ส่วนที่ 1 ชื่อรูปแบบ	4.64	0.50	มากที่สุด	4.91	0.30	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 หลักการของรูปแบบ	4.73	0.47	มากที่สุด	4.73	0.47	มากที่สุด
ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.82	0.40	มากที่สุด	4.82	0.40	มากที่สุด
ส่วนที่ 4 กระบวนการดำเนินงาน การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา (Co-PIMI)	4.91	0.30	มากที่สุด	4.91	0.30	มากที่สุด
กระบวนการดำเนินงานตามวงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA (Co-PIMI Model)						
1. การร่วมคิดและวางแผน (Co-Planning)	4.82	0.40	มากที่สุด	4.82	0.40	มากที่สุด
2. การร่วมดำเนินการ (Co-Implementation)	4.73	0.47	มากที่สุด	4.91	0.30	มากที่สุด
3. การร่วมติดตามและประเมินผล (Co-Monitoring and Evaluation)	4.82	0.40	มากที่สุด	4.82	0.40	มากที่สุด
4. การร่วมพัฒนาและปรับปรุง (Co-Improvement)	4.73	0.47	มากที่สุด	4.82	0.40	มากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
แนวทางการดำเนินงานนำไปใช้ 4 มาตรการ						
1. มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา	4.73	0.47	มากที่สุด	4.82	0.40	มากที่สุด
2. มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ	4.64	0.50	มากที่สุด	4.61	0.50	มากที่สุด
3. มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม	4.73	0.47	มากที่สุด	4.82	0.4	มากที่สุด
4. มาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขภาพอนามัยของนักเรียน	4.73	0.47	มากที่สุด	4.91	0.30	มากที่สุด
การมีส่วนร่วมของชุมชนเครือข่าย	4.91	0.30	มากที่สุด	5	0	มากที่สุด
โดยรวม	4.76	0.44	มากที่สุด	4.84	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบคุณภาพผ่านกระบวนการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 11 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากผู้ปฏิบัติงานจริง จำนวน 10 คน เพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ผลการวิจัยสรุป ได้ดังนี้

ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ ผลการตรวจสอบและยืนยันโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติ พบว่า รูปแบบ Co-PIMI Model ในภาพรวมมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.76$, S.D. = 0.44) และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.84$, S.D. = 0.36) โดยเมื่อพิจารณารายองค์ประกอบ พบว่า ขั้นตอนของกระบวนการดำเนินงาน Co-PIMI และการมีส่วนร่วมของชุมชนเครือข่าย ได้รับค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X} = 4.91$, S.D. = 0.30) ส่วนด้านความเป็นประโยชน์นั้น องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนเครือข่ายมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในระดับดีเยี่ยม ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริง และก่อให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ ชื่อรูปแบบ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงาน และเงื่อนไขความสำเร็จ ได้รับการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งหมด สะท้อนถึงความสอดคล้องและความครบถ้วนของโครงสร้างรูปแบบอย่างเป็นระบบ

ในส่วนของกระบวนการดำเนินงานตามรูปแบบ Co-PIMI ซึ่งสอดคล้องกับวงจร PDCA ได้แก่ การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินการ การร่วมติดตามประเมินผล และการร่วมพัฒนา พบว่า ทุกขั้นตอนอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน โดยเฉพาะขั้นการร่วมดำเนินการและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่มีค่าเฉลี่ยสูงมาก แสดงถึงความเข้มแข็งของการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน นอกจากนี้ แนวทางการดำเนินงานตาม 4 มาตรการด้านความปลอดภัย (อุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ ปัญหาสังคม และสุขภาพอนามัย) ก็ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุดทั้งหมด สะท้อนว่ารูปแบบครอบคลุมมิติความปลอดภัยอย่างรอบด้าน

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สามารถสรุปใจความสำคัญได้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความครบถ้วน ชัดเจน และมีความสอดคล้องเชิงหลักการ เชื่อมโยงแนวคิดด้านความปลอดภัยเข้ากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการบูรณาการสู่หลักสูตรสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องกันว่ารูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง ประยุกต์ใช้ได้กับสถานศึกษาทุกขนาด และเอื้อต่อการพัฒนาระบบความปลอดภัยอย่างยั่งยืน

ประเด็นสำคัญที่สะท้อนร่วมกัน คือ การสร้าง “การมีส่วนร่วม” ของทุกภาคส่วน ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยเปลี่ยนบทบาทจากหน้าที่ของโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว ไปสู่การสร้าง ความรับผิดชอบและความเป็นเจ้าของร่วมกัน นอกจากนี้ ผู้ให้ข้อมูลยังเห็นว่า การบูรณาการรูปแบบเข้าสู่หลักสูตร

สถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระ จะช่วยให้การดำเนินงานด้านความปลอดภัยกลายเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาตามปกติ สามารถนำไปใช้ได้เป็นอย่างดีเป็นรูปธรรม

อีกทั้ง ผู้ทรงคุณวุฒิยังสะท้อนว่า รูปแบบดังกล่าวมีจุดเด่นด้านการดำเนินงานเชิงระบบ โดยสามารถประยุกต์ใช้ร่วมกับวงจรคุณภาพ PDCA มีมาตรการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็กที่ยังขาดแนวทางดำเนินงานที่ชัดเจน ทั้งนี้ มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการขยายรายละเอียดการบูรณาการสู่หลักสูตรสถานศึกษาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมเชิงโครงสร้าง มีความเป็นไปได้สูงในการนำไปใช้จริง และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้น “การมีส่วนร่วม” ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รูปแบบประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและองค์ประกอบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม พบว่า ภาพรวมการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม มีค่าการปฏิบัติสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาในยุคปัจจุบันมีความตื่นตัวและตระหนักถึงภัยคุกคามทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจและพฤติกรรมของนักเรียน เช่น การล่อลวงละเมิดการทำร้ายตนเอง และปัญหายาเสพติด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรจักร งามแสง และคณะ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ เป็นผลมาจากการที่สถานศึกษาได้ดำเนินการขับเคลื่อนตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นให้การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย การป้องกันภัยคุกคามทุกรูปแบบ และการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม มีค่าการปฏิบัติสูงสุด แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาตระหนักถึงภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เข้ามากระทบตัวผู้เรียน (วรจักร งามแสง และคณะ, 2566) อย่างไรก็ตาม พบว่า ประเด็นการประสานงานให้ตำรวจจราจรมาปฏิบัติงานในช่วงเวลาราชการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของโรงเรียนในการจัดการความปลอดภัยด้านการจราจรภายนอก ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Choobsuwan, N. & Chansirisira, P. ที่พบว่า การป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุและการเดินทาง เป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการได้เพียงลำพัง จึงจำเป็นต้องดึงชุมชนและเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม (Choobsuwan, N. & Chansirisira, P., 2025) ผลการวิจัยครั้งนี้จึงชี้ให้เห็นว่า แม้สถานศึกษาจะมีความเข้มแข็งในการจัดการปัญหาด้านสังคมภายในโรงเรียน แต่ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกและหน่วยงานเครือข่าย ยังจำเป็นต้องพัฒนากลไกความร่วมมือแบบมีส่วนร่วมให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรูปแบบ Co-PIMI ที่มุ่งสร้าง “ความเป็นเจ้าของร่วมกัน” ของทุกภาคส่วนในการดูแลความปลอดภัยของผู้เรียน โดยเอกลักษณ์สำคัญของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ที่ทำให้ผลการวิจัยออกมาเช่นนี้ คือ การเป็นพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งของชุมชน มีวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมสูง โรงเรียนส่วนใหญ่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรจนต้องพึ่งพาเครือข่ายความร่วมมือ ทำให้สถานศึกษาตระหนักและให้ความสำคัญกับ “การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วม” นำไปสู่ผลการวิจัยที่สะท้อนระดับการดำเนินงานด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมอย่างชัดเจน

2. จากผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาได้รูปแบบ Co-PIMI Model ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการ Co-PIMI ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้วงจรคุณภาพ โดยบูรณาการมิติการมีส่วนร่วมเข้าไปในทุกขั้นตอน การออกแบบกระบวนการเช่นนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารงค์ จันฤทธิ์

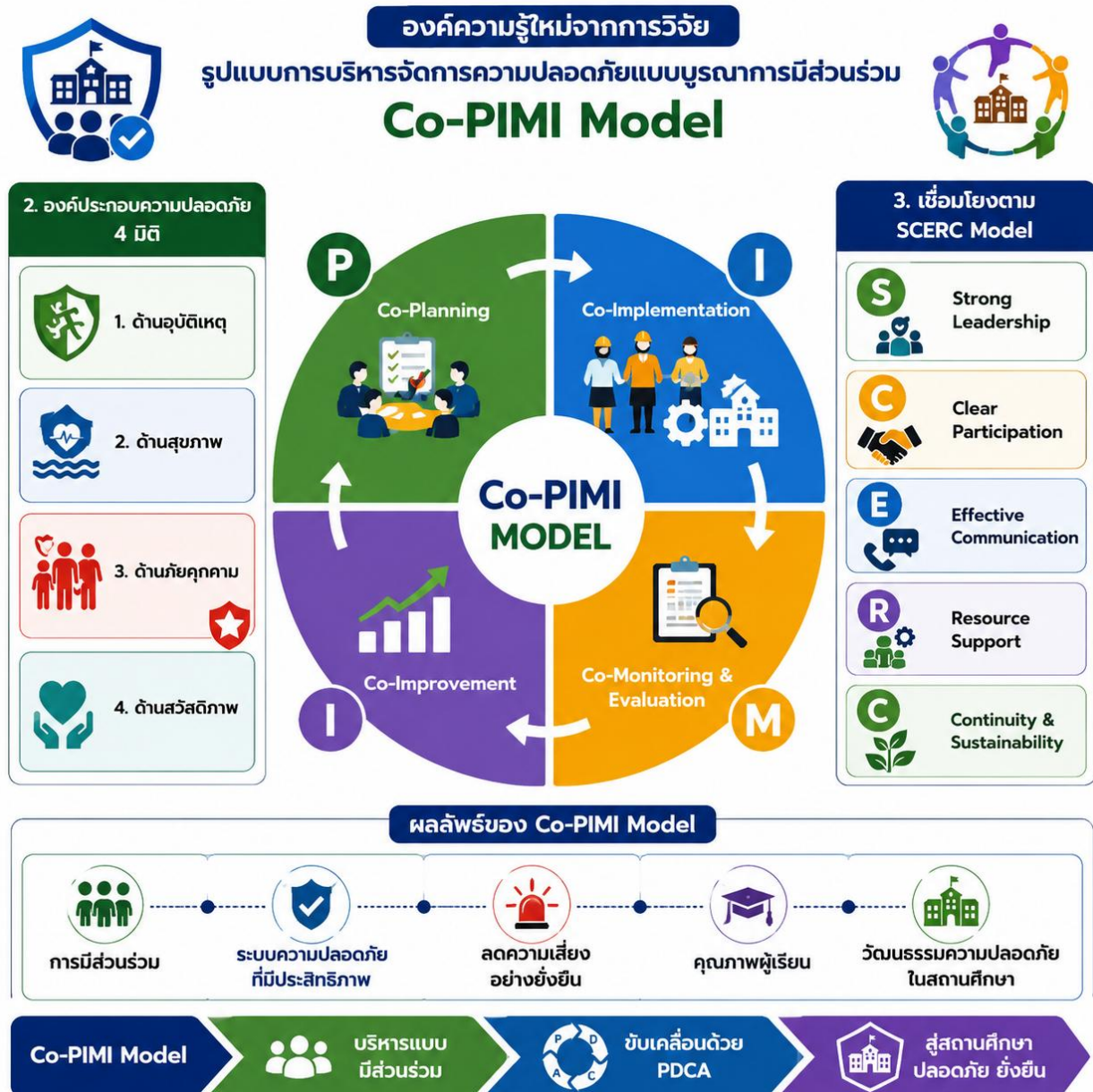

และคณะ ที่ระบุว่า กระบวนการที่จะนำไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้นั้น ต้องประกอบด้วยการกระจายอำนาจให้ทุกภาคส่วนได้ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมประเมินผลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การที่รูปแบบ Co-PIMI Model เน้นย้ำการดึงผู้ปกครองและชุมชนเข้ามาเป็นเครือข่ายเฝ้าระวัง รวมถึงการบูรณาการความปลอดภัยเข้ากับหลักสูตรสถานศึกษา (ธารรงค์ จันทฤทธิ์ และคณะ, 2567) มีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับแนวทางของ พชฎ นรสิงห์ และสิริญา โภชะ ที่ยืนยันว่า ข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากรของโรงเรียนสามารถแก้ไขได้ด้วยการนำชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมคิดและร่วมดำเนินงาน (พชฎ นรสิงห์ และสิริญา โภชะ, 2567) อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับรายงานระดับสากล Global Status of School Safety 2024 ที่จัดทำโดย GADRRRES ซึ่งระบุว่า ความปลอดภัยในโรงเรียนจะเกิดขึ้นได้จริงก็ต่อเมื่อรัฐและสถานศึกษาใช้แนวทางพหุภาคี (Multi-stakeholder approach) ที่บูรณาการการประเมินความเสี่ยงเข้ากับการเรียนการสอนและการมีส่วนร่วมของชุมชน เงื่อนไขความสำเร็จ 5 ข้อของรูปแบบสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการนำรูปแบบไปใช้ให้บังเกิดผล โดยเฉพาะภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ถูกระบุเป็นปัจจัยลำดับแรก (GADRRRES, 2024) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎา ศรีสุชาติ ที่พบว่า ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัยของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของระบบความปลอดภัยในสถานศึกษา (กฤษฎา ศรีสุชาติ, 2559) นอกจากนี้ ในบริบทสากล งานวิจัยของ Maral, M. ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานในสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participative Decision-Making) จะทำให้เกิดมุมมองใหม่ ๆ ที่หลากหลาย อีกทั้งการให้ครูมีส่วนร่วมยังช่วยให้ครูรู้สึกมีคุณค่า (Maral, M., 2022) ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มแรงจูงใจและประสิทธิภาพในการทำงาน อันเป็นการสนับสนุนความสำคัญของเงื่อนไขความสำเร็จที่เน้นภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ดังนั้น Co-PIMI Model จึงมีบทบาทสำคัญในฐานะ “กลไกเชื่อมต่อ” ระหว่างนโยบายระดับชาติสู่การปฏิบัติจริงในระดับสถานศึกษา โดยช่วยอุดช่องว่างของระบบเดิมที่ยังขาดการบูรณาการความร่วมมือ และทำให้การบริหารจัดการด้านความปลอดภัยสามารถดำเนินไปได้อย่างเป็นระบบ มีส่วนร่วม และยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

3. จากผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาจากการตรวจสอบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) และการสนทนากลุ่มผู้ปฏิบัติ (Focus Group) พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ความสำเร็จของรูปแบบนี้เกิดจากการกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จที่ชัดเจน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พชฎ นรสิงห์ และสิริญา โภชะ ที่ยืนยันว่า ข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน สามารถแก้ไขได้ด้วยการนำชุมชนเข้ามามีบทบาทร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ วางแผน และร่วมกำกับติดตามผล (พชฎ นรสิงห์ และสิริญา โภชะ, 2567) รูปแบบ Co-PIMI Model จึงถือเป็นนวัตกรรมการบริหาร ที่มีความยืดหยุ่น ครอบคลุมทั้งมิติการบริหาร การปฏิบัติ และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานศึกษาประถมศึกษาเพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยที่ยั่งยืนต่อไป นอกจากนี้ ยังมีความเห็นของผู้ปฏิบัติที่ยืนยันว่ารูปแบบเหมาะสมกับสถานศึกษาทุกขนาดนั้น แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นของ Co-PIMI Model ที่สามารถปรับใช้ได้กับบริบทที่หลากหลาย ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของรูปแบบที่ดีตามแนวคิดของ Stoner, J. A. F. & Wankel, C. ที่เน้นว่า รูปแบบการบริหารที่ดีต้องมีความยืดหยุ่นและปรับได้ตามสภาพแวดล้อม (Stoner, J. A. F. & Wankel, C., 1986) เช่นเดียวกับผลการวิจัยล่าสุดของ Choobsuwan, N. & Chansirisira, P. ก็ยืนยันในทำนองเดียวกันว่า แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อความปลอดภัยที่ดีต้องเน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายตั้งแต่การกำหนดนโยบาย การวางแผนร่วม ไปจนถึงการตัดสินใจร่วม พร้อมทั้งสนับสนุนให้หน่วยงานเอกชนและภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ ซึ่งสอดคล้องอย่างสมบูรณ์กับ Co-PIMI Model ที่พัฒนาขึ้น (Choobsuwan, N. & Chansirisira, P., 2025)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบบูรณาการมิตีการมีส่วนร่วม Co-PIMI Model ซึ่งเป็นการเปลี่ยนผ่านจากการบริหารงานความปลอดภัยในรูปแบบเดิมที่เน้นการสั่งการจากบนลงล่าง โดยมีข้อค้นพบสำคัญที่เป็นหัวใจขององค์ความรู้ ดังนี้

ภาพที่ 2 รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัย แบบบูรณาการมิตีการมีส่วนร่วม Co-PIMI Model

1. นวัตกรรมกระบวนการบริหารจัดการแบบ Co-PIMI Model งานวิจัยนี้นำเสนอการบูรณาการวงจรคุณภาพ PDCA เข้ากับมิติของการมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นในทุกขั้นตอน โดยเปลี่ยนจากการวางแผนโดยผู้บริหารเพียงฝ่ายเดียว เป็นการร่วมกันวิเคราะห์ความเสี่ยงและกำหนดมาตรการเชิงพื้นที่ (Co-Planning) การร่วมปฏิบัติงานผ่านเครือข่ายภาคี (Co-Implementation) การเฝ้าระวังและรายงานเหตุด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลแบบเรียลไทม์ (Co-Monitoring and Evaluation) และการถอดบทเรียนร่วมกันเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Co-Improvement)

2. องค์ประกอบความปลอดภัยสถานศึกษา 4 มิติที่ผ่านการยืนยันเชิงประจักษ์ งานวิจัยได้สร้างและยืนยันโครงสร้างความตรง (CFA) ของมาตรการความปลอดภัยสถานศึกษาที่ครอบคลุมบริบทปัจจุบันอย่างสมบูรณ์ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านอุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ ปัญหาสังคม และสุขภาพอนามัย โดยพบว่า “มาตรการป้องกันปัญหาทางสังคม” (เช่น การกลั่นแกล้ง และปัญหาสุขภาพจิต) เป็นมิติที่มีความสำคัญเร่งด่วนและมีการปฏิบัติในระดับสูงถือเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของภัยคุกคามในสถานศึกษายุคปัจจุบัน

3. การค้นพบเงื่อนไขความสำเร็จเชิงกลยุทธ์แบบ SCERC (Strategic Success Conditions) จากการวิจัยพบว่า การนำรูปแบบ Co-PIMI Model ไปใช้ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ 5 ประการ หรือ SCERC ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ช่วยการันตีความยั่งยืนของระบบความปลอดภัย โดยเริ่มจาก Strong Leadership (S) หรือภาวะผู้นำเชิงรุกของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องกำหนดให้ความปลอดภัยเป็นวาระสำคัญสูงสุด และแสดงความมุ่งมั่นอย่างต่อเนื่อง ผสานกับ Clear Participation (C) ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมที่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของทุกภาคส่วนอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม สนับสนุนด้วย Effective Communication (E) การสร้างระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเข้าถึงได้ง่ายเพื่อการแจ้งเหตุและระงับเหตุที่ทันทั่วถึง รวมถึง Resource Support (R) การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และบุคลากรที่เพียงพอต่อการดำเนินงานตามแผน และปัจจัยสุดท้าย คือ Continuity and Sustainability (C) ความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานจนสามารถพัฒนาไปสู่วัฒนธรรมความปลอดภัยที่ยั่งยืนของสถานศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 สามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมมีค่าคะแนนการปฏิบัติสูงสุด ในขณะที่ประเด็นการประสานงานกับตำรวจจราจรเพื่อดูแลความปลอดภัยบริเวณหน้าโรงเรียนยังเป็นที่ควรได้รับการพัฒนาเนื่องจากมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ให้หลักฐานเชิงประจักษ์ว่าโมเดลองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านหลักมีความตรงเชิงโครงสร้างและมีความน่าเชื่อถือในระดับสูง จากผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการที่เรียกว่า Co-PIMI Model ซึ่งขับเคลื่อนด้วยกระบวนการบูรณาการมิติการมีส่วนร่วมเข้ากับวงจรคุณภาพ ภายใต้ชื่อกระบวนการ Co-PIMI Model อันประกอบด้วย การร่วมคิดและวางแผน (Co-Planning) การร่วมดำเนินการ (Co-Implementation) การร่วมติดตามและประเมินผล (Co-Monitoring and Evaluation) และการร่วมพัฒนาและปรับปรุง (Co-Improvement) โดยมุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยผ่าน 4 มาตรการหลัก คือ มาตรการด้านอุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ ปัญหาสังคม และสุขภาพอนามัย ซึ่งผลการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ปฏิบัติยืนยันว่ารูปแบบนี้มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีความยืดหยุ่นและสามารถนำไปบูรณาการเข้ากับภารกิจหลักและหลักสูตรสถานศึกษาได้ทุกขนาด สำหรับข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้นั้น สำหรับเขตพื้นที่การศึกษาควรนำ Co-PIMI Model ไปกำหนดเป็นนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน พร้อมจัดตั้งเครือข่ายความปลอดภัยสถานศึกษาระดับเขตพื้นที่เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่แนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) ในขณะที่ระดับสถานศึกษาควรนำกระบวนการ Co-PIMI Model ไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการสร้างความตระหนักรู้แก่ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน และบูรณาการเนื้อหาความปลอดภัยเข้าสู่วิถีการเรียนการสอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมถึงการแก้ไขจุดอ่อนผ่านการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับหน่วยงานภายนอก นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องแสดงออกถึงภาวะผู้นำเชิงรุก และส่งเสริมการกระจายอำนาจตัดสินใจเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ผู้วิจัยเห็นควรให้มีการศึกษาวิจัย

เรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยสู่สถานศึกษายุคดิจิทัล ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กฤษฎา ศรีสุชาติ. (2559). ภาวะผู้นำด้านความปลอดภัยของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของระบบความปลอดภัยในสถานศึกษา. วารสารการบริหารการศึกษา, 12(2), 45-58.
- ธำรงค์ จันทฤทธิ และคณะ. (2567). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. Journal of Roi Kaensarn Academi, 9(9), 778-792.
- พชฎ นรสิงห์ และสิริญญา โกษะ. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา. วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น, 11(2), 107-118.
- วรจักร งามแสง และคณะ. (2566). การบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 19 (หน้า 127-135). บุรีรัมย์: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 4. (2566). รายงานการประเมินสภาพความเสี่ยงด้านความปลอดภัยของนักเรียน. นครศรีธรรมราช: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 4.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แนวทางการแนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาปลอดภัยดำเนินงานโครงการสถานศึกษาปลอดภัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Choobsuwan, N. & Chansirisira, P. (2025). Priority Needs for Participative Administration Focusing on Safety in Schools Under Primary Educational Service Area Office in North-Eastern Region. Journal of Education and Learning, 14(6), 396-405.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. Psychometrika, 16, 297-334. <https://link.springer.com/article/10.1007/BF02310555>
- GADRRRES. (2024). Comprehensive School Safety Framework 2022-2030. Retrieved March 29, 2026, from https://gadrrres.net/files/cssf_2022-2030_en.pdf
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Maral, M. (2022). Exploring School Administrators' Perceptions on Participative Decision Making Process. E-International Journal of Educational Research, 13(1), 121-142.
- Stoner, J. A. F. & Wankel, C. (1986). Management. (3rd ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.